

'Yarın'ların 'umut'lu şarkıları ve 1970'ler

Derya Bengi, "Sazlı Cazlı Sözlük" de, bugünlere nasıl geldiğimizi özetlerken, yakın tarihin gündelik akışıyla birlikte bir tür popüler kültür okuması yapıyor.

arak koca on yılın birikimini anımlarla, öykülerle, plaklarla dile getirdiğini söylüyor. Derya Bengi, 1950'lerin ve 1960'ların sazlı cazlı söküğünü yaparken, dönemleri özetleyecek şarkılar olarak "Şimdiki zaman beledir" ve "Dünya durmadan dönüyor"u seçmişti; **Kitapların** alt başlığı, şarkıların sözlerinden alınmış. Belirlediği on yılların hızlı değişimini anlatabilmek için iki şarkı da dönemlerinin özeti gibiydi âdeta.

1980'E UZANAN GERİLİMLİ YOL

1970'leri ise "umut"un on yılı olarak anlatıyor Bengi. 68 Kuşağı'nın taşıdığı "yarın" beklentisi ve "güzel günler" temennisi, 1970'lerin adını "umut" koymamızda bize yardım ediyor.

Yine Derya Bengi'nin "Sunuş" yazısından devam edersek...

Yılmaz Güney'in sinemada "Umut" dediğini söylüyor Bengi. Pınar Kür'ün *Yarın... Yarın...* romanı devrin, güzel günler temennisini yarınlarda aradığının edebiyat cephesinden bir yansıması olarak karşımıza çıkıyor âdeta. Meselenin müzik cephesine gelindiğindeyse Orhan Gencebay sahne alıyor bu kez; "Biz görmesek de görecekler var o mutlu yarınları" derken Gencebay, bir kitlenin, büyük bir kitlenin hislerine tercüman oluyordu. Aynı şekilde Ali Rıza Bimboğa ise bugün bile herkesin yüzünde tebessüm uyandıran şarkısında "Yarınlar benim, yarınlar senin, yarınlar onun, yarınlar bizim" diyordu. Devamını herkes biliyor: "Yarınlarda, yarınlarda mutlu günler var..."

Dönemin "yarınlar umudu"nu şöyle okuyor yazar: "60'lı yıllarda toplum 'hürriyetin elle tutulacak kadar yakınında' olduğu inancıyla bugüne sarılıyor, '70'li yıllarda [aşlında] ne kadar uzak olduğunu" yavaş yavaş sezerek yarına sığınıyordu sanki..."

Tam da bu nedenle 1970'leri anlatan şarkı olarak "Görecek günler var daha"yı seçmiş Bengi. **Sabahattin Ali**'nin şirinden alınarak dönemin bir başka kült ismi Edip Akbayram tarafından bestelenerek seslendirilen şarkı, Bengi'nin çizdiği çerçeveye dönemin özeti niteliğinde karşımıza çıkıyor.

Ote yandan 1980'e uzanan dönemin tüm gerilimini üzerinde taşıyan bir zaman dilimi 1970'ler. Sayfalar arasında dolaşırken bunun izlerini görmek de mümkün ancak Bengi daha çok 1970'lerin içinde kalmak istemiş. 1980'e uzanan o gerilimli damarı belirlenleştirmeye çalışmamış. Görülen o ki "Sazlı Cazlı Sözlük" çalışmasının devamı gelecek. 1980 süreci, diğer on yıllık süreçte daha net ortaya çıkacaktır muhakkak.

Şarkıları, icracılarını, filmleri, gazeteleri, dergileri, edebiyatçıları ve dönemi birbiriyile konuşturma uğraşı aslında Bengi'nin yaptığı "Sazlı Cazlı Sözlük"leriyle. Bu hâlâ konuştüğümüz ve aslında bugünlere nasıl geldiğimizi özetleyen dönemlere kim "dün" diyebilir? Yakın tarihin gündelik akışıyla birlikte bir popüler kültür okuması aynı zamanda Derya Bengi ile ortak olduğumuz bu sözlük serüveni. Bu serüvende sıra 1970'lerin şimdi... ■

70'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük / Derya Bengi / **Yapı Kredi Yayınları** / 398 s. / Aralık 2018

BARAN ÇAĞSU

Derya Bengi'nin 2017'de okur karşısına çıkan *50'li yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük - Dünya durmadan dönüyor* epey ilgi çekmişti. Giderek bir piyasa hâlini alan "nostalji dünyası"nın neredeyse ilk ve özgün bir fikirle derlenip toplanmış, kapsayıcı bir hâliydi çünkü Bengi'nin kitabı. Bir yandan dönemin toplumsal meseleleri akıp giderken sayfalar arasında diğer yandan bu toplumsal olayların üstünde dönen bir dünyanın şarkılı türkülü resmini çiziyordu Bengi. 1950'ler, 1960'lar Türkiye'si'nin toplumsal ritmi üzerine müziğin o kendine has

dünyasının ritmini yediyordu. Bir anlamda 1950'ler ve 1960'lar Türkiye'si'ni müzikle okuyordu. Siyasal ve kültürel boyutlarıyla, bu renge renk dönemin perde önünden ve perde arkasından anılar da çıkıyordu elbette gün yüzüne ve bu anılar gazete sayfaları arasından kendini gösteriyordu okura. Belki kimsenin bir daha dönüp yüzüne bakmayacağı tozlanmış gazete ve dergi sayfaları, bugünün okuru için de anlam kazanıyordu böylelikle.

'GÖRECEK GÜNLER VAR DAHA'

O günlerin bakışına, mizacına, lisanına, sesine sadık kalmaya çalışıyordu ayrıca yazar. Dahası, dünyayı değiştirmek isteyen gençlerin, yeni bir tempo tutmaya başlamış hayatın heyecanına ortak olmaya çalışıyordu. Tam da bu nedenle Bengi'nin ortaya çıkardığı **Kitaplar**, müzikle yazılmış bir toplumsal tarih çalışmasıydı. Bu toplumsal tarihin akışı ise gündelik hayatın tarihiyle veriliyordu. **Kitapların** verilen sözlük formu ise meselele-

ri derli toplu bir hâle getirmenin ötesinde; kitabın, o günleri açıklayabilmekte önemli bir rehber olacağı ironisini daha en baştan hissettiriyordu.

Yazının hemen başında da bahsedildiği gibi içerik ve bu içeriği ele alış şekli böylesine özgün olunca **Kitaplar** da okurun radarına hemen takıldı...

İki askerî darbenin arasına sıkışmış ve bir tanesine giden yolun tozunu atmış, toplumsal anlamda bu çok değerli zamanı okuma girişiminden sonra bu bir adım ötesinin resmiyle geliyor okur karşısına Bengi: *70'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük - "Görecek günler var daha."*

Derya Bengi bu kitabında da ilk ikisinde izlediği haritanın izinden gidiyor. Kitabın "Sunuş" yazısında Bengi, "Bu sazlı cazlı sözlük, 70'lerin müziğine toplumsal değişimin ve siyasetin aynasından bakıyor" diyerek, çalışma boyunca ne yapmaya uğraşacağını açıklıkla dile getiriyor. Devamında ise kitabın, "A'den Z'ye, Abba'dan Zülfü'ye" uza-

